

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ**

Коритко З. І.

ЛЕКЦІЯ № 4

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

з навчальної дисципліни

**«НАУКОВО-ДОКАЗОВА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ЗАГАЛЬНА
ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА ЗА ПРОФІЛЕМ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ»**

для студентів спеціальності 227 Фізична терапія та ерготерапія

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри фізичної терапії та ерготерапії

«2» вересня 2019 року № 2

Зав. каф _____ Коритко З. І.

Тема: ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

План

1. Наукове дослідження.
2. Етапи проведення наукового дослідження.
3. Методологічні основи написання бакалаврської роботи.

1. Наукове дослідження.

Формою здійснення й розвитку науки є наукове дослідження – тобто вивчення за допомогою наукових методів якихось явищ. Одним із результатів наукової діяльності є формування **теорії** – найбільш високої форми узагальнення і систематизації знань, що дає цілісне уявлення про закономірності та суттєві зв'язки дійсності. Найкоротший виклад теорії буде найбільш загальним та абстрактним, тоді як детальні компоненти твердження ставатимуть все більш конкретними. Кожна теорія буде містити кілька понять, кожна концепція кілька показників, кожен показник кілька змінних, а кожна змінна кілька значень. **Дослідження** - це дуже загальний термін для діяльності, який включає більш-менш систематичний пошук речей, яких ви не знали. Більш академічне тлумачення полягає в тому, що дослідження передбачають з'ясування речей, про які ще ніхто не знав. Найважливішою причиною проведення досліджень є отримання нових знань, а також розуміння і розповсюдження їх, щоб вони були доступними для всіх. Плануючи науково-дослідний проект, важливо знати, який сучасний стан знань в обраній темі, оскільки, очевидно, що марно витратити час, на отримання знань, які вже є у вільному доступі. Тому одним із перших етапів планування дослідницького проекту є **проведення огляду літератури**: тобто огляд всіх доступних джерел інформації з метою відстеження останніх знань та оцінки їх відповідності, якості, суперечливості та прогалини. Наявність суперечливості та трогалин у вивченні якогось явища означатимуть те, що окреслиться напрямком необхідних додаткових досліджень, якими можна спробувати вирішити суперечку чи заповнити прогалину.

2. Етапи проведення наукового дослідження.

Наукове дослідження зазвичай складаються з таких **елементів**: назва; мета дослідження; передумови дослідження (контекст та попередні дослідження); визначення проблеми дослідження; окреслення методів збору та аналізу даних; можливі результати (очікуваний результат); графік проекту та опис необхідних ресурсів; список посилань.

В. І. Загвязинський виділяє три етапи конструювання логіки дослідження. 1-й етап – від вибору теми до визначення мети, завдань, розробки гіпотези. Цей етап у значній мірі може здійснюватися за загальною для всіх досліджень логічною схемою (проблема – тема – об'єкт – предмет – мета – завдання дослідження – гіпотеза – наукова новизна).

2-й етап – від вибору методів до формулювання висновків. Логіка цього етапу може бути задана в найбільш загальному вигляді (добір методів – перевірка гіпотези – визначення попередніх висновків – їхнє апробування й уточнення – побудова заключних висновків).

3-й етап – упровадження отриманих результатів у практику і літературне оформлення роботи.

Тема – це наукове завдання, що охоплює певну область наукового дослідження.

Мета – це обґрунтоване уявлення про загальні кінцеві або проміжні результати пошуку. При формулюванні мети дослідник з'ясовує, який результат він бажає одержати. Важливим і необхідним етапом дослідження є конкретизація загальної мети в системі дослідницьких завдань.

Завдання являє собою ланку, крок, етап досягнення мети.

В основі розробки кожного наукового дослідження є **методологія**, тобто сукупність методів, способів, прийомів і їхня певна послідовність, прийнята при розробці наукового дослідження. В остаточному підсумку методологія – це схема, план рішення поставленого науково-дослідного завдання.

Емпіричні завдання, спрямовані на виявлення, точний опис і ретельне вивчення різних факторів досліджуваних явищ і процесів. У наукових дослідженнях вони вирішуються різними **методами пізнання** –

спостереженням і експериментом. Теоретичні завдання, спрямовані на вивчення й виявлення причин, зв'язків, залежностей, що дозволяють установити поведінку об'єкта, визначити й вивчити його структуру, характеристику на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання. Теоретичні пізнавальні завдання формулюють таким чином, щоб їх можна було перевірити емпірично.

При проведенні наукових досліджень відрізняють поняття «**об'єкт**» і «**предмет**» пізнання і дослідження.

Об'єктом дослідження прийнято називати те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника. Це процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження.

Предметом дослідження є досліджувані з певною метою властивості, характерні для наукового пізнання.

Правильний вибір об'єкту відповідно до мети дослідження сприяє обґрунтованості результатів дослідження. Завдання дослідника полягає у визначенні факторів, які впливають на об'єкт дослідження, відборі і зосередженні уваги на найсуттєвіших з них. Критеріями відбору є мета дослідження та кількісний рівень наявних фактів у цьому напрямі. Відбір найсуттєвіших факторів, які впливають на об'єкт дослідження, має велике практичне значення, оскільки впливає на ступінь достовірності результатів дослідження.

Методи дослідження - це методи, якими користуються для проведення досліджень. Це способи збору, сортування та аналізу інформації, щоб можна було дійти до певних висновків.

Кожне наукове дослідження може відбуватися на *двох рівнях*: емпіричному (коли здійснюється процес накопичення фактів) і теоретичному (на якому відбувається узагальнення знань).

Методи умовно поділяють на *три групи*:

- методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);

- методи теоретичного дослідження (ідеалізація, формалізація, логічні та історичні методи);
- методи, що застосовують на емпіричному і теоретичному рівнях (абстрагування, аналіз і синтез, індукція й дедукція, моделювання та ін.).

Спостереження – це системне, цілеспрямоване, спеціально організоване візуальне сприймання явища або об'єкта, опосередковане раціональним знанням.

Експеримент – це метод вивчення явища або об'єкта, коли дослідник активно та цілеспрямовано впливає на нього для створення штучних чи використання природних умов, необхідних для виявлення його ознак і властивостей. Розрізняють експерименти *природні* й *штучні*.

Природні експерименти характерні для одержання соціальних явищ (соціальний експеримент) в обстановці, наприклад виробництва.

Штучний експеримент широко застосовується в багатьох наукових й у першу чергу технічних науках. У цьому випадку вивчають явище, ізольоване до необхідного ступеня, щоб оцінити його в кількісному і якісному відношеннях.

Завершаючи дослідження, необхідно чітко й конкретно визначити, яке нове педагогічне знання одержав дослідник і яке його значення для науки і практики, тобто *визначити наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів, чітко сформулювати положення, які потребують захисту*.

Основою обґрунтування **новизни наукової роботи** виступає критичний огляд літератури, посилення на джерела дослідження, педагогічний досвід, що дає підстави довести недостатню вивченість визначеної проблеми та розкрити зміст запропонованих нововведень.

4. Методологічні основи написання бакалаврської роботи

Курсова робота – наукова праця, яка спрямована на поглиблення вивчення студентом пов'язаної з фахом проблеми, яка виконана на основі аналізу літературних джерелз обраної теми із застосуванням у процесі роботи методів дослідження.

У курсовій роботі містяться такі основні елементи:

1. Титульний аркуш.

2. Зміст.
3. Перелік умовних позначень (у разі потреби).
4. Вступ (1-2 сторінки, повинен містити: актуальність, мету і завдання роботи; див. п.1.1).
5. Розділ 1.Стан питання (за результатами аналізу літературних джерел) (10-12 сторінок).
6. Розділ 2.Методи та організація дослідження (2-3 сторінки).
7. Розділ 3. Результати дослідження (5-8 сторінок).
8. Висновки (1-2 сторінки).
9. Список використаних джерел (15-25 джерел).
10. Додатки (у разі потреби).
11. Анотація (укр., англ. мовами) [5].

Загальний обсяг курсової роботи повинен становити 25–30 сторінок.

У роботах теоретичного, описового характеру, де не проводиться експеримент, використовують методи аналізу (аналіз і синтез, узагальнення, індукції та дедукції, аналогії та моделювання, абстрагування і конкретизації, порівняльно-історичний, термінологічний тощо). Роботу оформляють використовуючи текстовий редактор Word: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt; друкують на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкового інтервалу. Шрифт друку має бути чітким, чорного кольору, середньої насиченості, щільність тексту однакова. Роботу пишуть українською мовою.

Рекомендована література

Основна:

1. Колесников О. В. Основи наукових досліджень. – 2-ге вид. випр.. та доп. навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 144 с.
2. Методичні вказівки для підготовки та захисту магістерських(кваліфікаційних) робіт / Бас О. А., Жарська Н. В. — Львів : ЛДУФК, 2018.
3. Організація та методика науково-дослідницької діяльності / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання, 2006 . – 307 с .
4. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О. П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с.

5. Студентська наукова робота: підготовка, написання та захист курсової, кваліфікаційної, дипломної та магістерської робіт. Методичні рекомендації для викладачів і студентів ЛДДФК. – Львів, 2016. – 55 с.
6. Тушева В. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / В. В. Тушева, УМО НАПН України. — Харків : Федорко, 2014. – 408 с.
7. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. – Київ : Слово, 2004. – 240 с.
8. Walliman, Nicholas S. R. Research methods: the basics / Nicholas Walliman, London ; New York : Routledge, 2011. – 190 p.

Допоміжна:

9. Ванкувер стиль. Приклади цитування в наукових роботах : метод. реком. для магістрів та аспірантів ЗВО фізкультурного профілю. – Вид. 2-ге, доп. / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2019. – 15 с.
10. Свістельник І. Основи інформаційної культури : методика пошуку інформації : навч.-метод. посіб. для студ. спец. "Фізична реабілітація" / Ірина Свістельник. – Львів : ЛДУФК, 2011. – 160 с.
11. Свістельник І. Р. Практичні рекомендації щодо складання бібліографічного опису для студентів, магістрантів, аспірантів ВНЗ фізкультурного профілю / Свістельник І. Р., Величкович Н. П. – Вид. 2-ге, перероб. – Львів : [б. в.], 2016. – 63 с.
12. Свістельник І. Р. Бібліографічний опис інформаційного джерела : лекція з навчальної дисципліни "Інформаційна культура студента" [Електронний ресурс] / Свістельник І. Р. – Львів, 2018. – 21 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/20748>
13. Свістельник І. Р. Пошук інформації в мережі Інтернет : лекція з навчальної дисципліни "Інформаційна культура студента" [Електронний ресурс] / Свістельник І. Р. – Львів, 2019. – 6 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/23730>
14. Свістельник І. Р. Довідково-пошуковий апарат бібліотеки : лекція з навчальної дисципліни "Інформаційна культура студента" [Електронний ресурс] / Свістельник І. Р. – Львів, 2018. – 7 с. – Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/20747>